

Munich Personal RePEc Archive

Content of the accounting policies of Bulgarian non-profit associations from user's point of view

Georgieva, Daniela

International business school - Botevgrad

September 2018

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/89377/>

MPRA Paper No. 89377, posted 08 Oct 2018 04:38 UTC

KNOWLEDGE – International Journal
Vol. 26.1
September, 2018

ISSN 2545 – 4439
ISSN 1857 - 923X

INTERNATIONAL JOURNAL

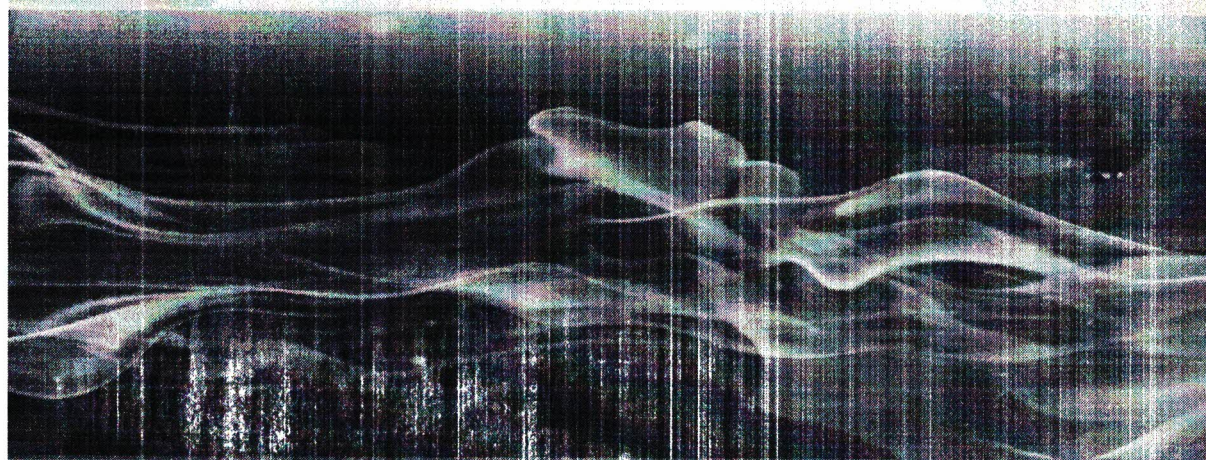
Institute of Knowledge Management

KNOWLEDGE

Vol. 26. 1
Scientific Papers

SOCIAL SCIENCES

KIJ

Vol. 26

No. 1

pp. 1 - 404

Skopje 2018

KNOWLEDGE – International Journal
Vol. 26.1
September, 2018

KNOWLEDGE

***INTERNATIONAL JOURNAL
SCIENTIFIC PAPERS
VOL. 26.1.***

September, 2018

INSTITUTE OF KNOWLEDGE MANAGEMENT

SKOPJE, MACEDONIA

KNOWLEDGE

International Journal Scientific papers Vol. 26.1.

ADVISORY BOARD

Vlado Kambovski PhD, Robert Dimitrovski PhD, Siniša Zarić PhD, Maria Kavdanska PhD, Venelin Terziev PhD, Mirjana Borota – Popovska PhD, Cezar Birzea PhD, Ljubomir Kekenovski PhD, Aleksandar Nikolovski PhD, Veselin Videv PhD, Ivo Zupanovic, PhD, Savo Ashtalkoski PhD, Svetlana Trajković PhD, Zivota Radosavljević PhD, Laste Spasovski PhD, Mersad Mujevic PhD, Nonka Mateva PhD, Rositsa Chobanova PhD, Predrag Trajković PhD, Dzulijana Tomovska PhD, Nedzat Koraljić PhD, Nebojsa Pavlović PhD, Nikolina Ognenska PhD, Baki Koleci PhD, Lisen Bashkurti PhD, Trajce Dojcinovski PhD, Jana Merdzanova PhD, Zoran Srzentić PhD, Nikolai Sashkov Cankov PhD, Marija Kostic PhD

Print: GRAFOPROM – Bitola

Editor: IKM – Skopje

Editor in chief

Robert Dimitrovski, PhD

KNOWLEDGE - International Journal Scientific Papers Vol. 26.1.

ISSN 1857-923X (for e-version)

ISSN 2545 – 4439 (for printed version)

SCIENTIFIC COMMITTEE

President: Academic, Prof. Vlado Kambovski PhD, Skopje (Macedonia)

Vice presidents:

Prof. Robert Dimitrovski PhD, Institute of Knowledge Management, Skopje (Macedonia)

Prof. Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade, Belgrade (Serbia)

Prof. Venelin Terziev PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)

Prof. Mersad Mujevic PhD, Public Procurement Administration of Montenegro (Montenegro)

Members:

- Prof. Aleksandar Nikolovski PhD, FON University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Aleksandar Korablev PhD, Dean, Faculty for economy and management, Saint Petersburg State Forest Technical University, Saint Petersburg (Russian Federation)
- Prof. Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Antoanela Hristova PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Anita Trajkovska PhD, Rochester University (USA)
- Prof. Anka Trajkovska-Petkoska PhD, UKLO, Faculty of technology and technical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Alisabri Sabani PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Ahmad Zakeri PhD, University of Wolver Hampton, (United Kingdom)
- Prof. Ana Dzumalievva PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Branko Sotirov PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Prof. Branko Boshkovic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Branimir Kampl PhD, Institute SANO, Zagreb (Croatia)
- Prof. Baki Koleci PhD, University Hadzi Zeka, Peja (Kosovo)
- Prof. Branislav Simonovic PhD, Faculty of Law, Kragujevac (Serbia)
- Prof. Bistra Angelovska, Faculty of Medicine, University “Goce Delcev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Cezar Birzea, PhD, National School for Political and Administrative Studies, Bucharest (Romania)
- Prof. Cvetko Andreevski, Dean, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Drago Cvijanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Dusan Ristic, PhD Emeritus, College of professional studies in Management and Business Communication, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dimitar Radev, PhD, Rector, University of Telecommunications and Post, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Daniela Todorova PhD, Rector of “Todor Kableshev” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Dragan Kokovic PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dragan Marinkovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Daniela Ivanova Popova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Dzulijana Tomovska, PhD, Dean, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola(Macedonia)

- Prof. Evgenia Penkova-Pantaleeva PhD, UNWE -Sofia (Bulgaria)
- Prof. Georgi Georgiev PhD, National Military University “Vasil Levski”, Veliko Trnovo (Bulgaria)
- Prof. Helmut Shramke PhD, former Head of the University of Vienna Reform Group (Austria)
- Prof. Hristina Georgieva Yancheva, PhD, Rector, Agricultural University, Plovdiv (Bulgaria)
- Prof. Hristo Beloev PhD, Bulgarian Academy of Science, Rector of the University of Rousse (Bulgaria)
- Prof. Hristina Milcheva, Medical college, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
- Prof. Izet Zeqiri, PhD, Academic, SEEU, Tetovo (Macedonia)
- Prof. Ivan Marchevski, PhD, Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Doc. Igor Stubelj, PhD, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
- Prof. Ivan Petkov PhD, Rector, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Isa Spahiu PhD, AAB University, Prishtina (Kosovo)
- Prof. Ivana Jelik PhD, University of Podgorica, Faculty of Law, Podgorica (Montenegro)
- Prof. Islam Hasani PhD, Kingston University (Bahrein)
- Prof. Jova Ateljevic PhD, Faculty of Economy, University of Banja Luka, (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Jove Kekenovski PhD, Faculty of Tourism, UKLO , Bitola (Macedonia)
- Prof. Jonko Kunchev PhD, University „Cernorizec Hrabar“ - Varna (Bulgaria)
- Prof. Jelena Stojanovic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof Karl Schopf, PhD, Akademie fur wissenschaftliche forchung und studium, Wien (Austria)
- Prof. Katerina Belichovska, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Krasimir Petkov, PhD, National Sports Academy “Vassil Levski”, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Kamal Al-Nakib PhD, College of Business Administration Department, Kingdom University (Bahrain)
- Prof. Lidija Tozi PhD, Faculty of Pharmacy, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Laste Spasovski PhD, Vocational and educational centre, Skopje (Macedonia)
- Prof. Lujza Grueva, PhD, Faculty of Medical Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Lisen Bashkurti PhD, Global Vice President of Sun Moon University (Albania)
- Prof. Lence Mircevska PhD, High Medicine School, Bitola. (Macedonia)
- Prof. Ljubomir Kekenovski PhD, Faculty of Economics, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Ljupce Kocovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Marusya Lyubcheva PhD, University “Prof. Asen Zlatarov”, Member of the European Parliament, Burgas (Bulgaria)
- Prof. Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Maja Lubenova Cholakova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Mirjana Borota-Popovska, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)

- Prof. Mihail Garevski, PhD, Institute of Earthquake Engineering and Engineering Seismology, Skopje (Macedonia)
- Prof. Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Mitko Kotovchevski, PhD, Faculty of Philosophy, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Milan Radosavljevic PhD, Dean, Faculty of strategic and operational management, Union University, Belgrade (Serbia)
- Prof. Marija Topuzovska-Latkovikj, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Prof. Marija Knezevic PhD, Academic, Banja Luka, (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Margarita Bogdanova PhD, D.A.Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Prof. Mahmut Chelik PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Marija Mandaric PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Mustafa Kacar PhD, Euro College, Istanbul (Turkey)
- Prof. Marina Simin PhD, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Mitre Stojanovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Miodrag Smelcerovic PhD, High Technological and Artistic Vocational School, Leskovac (Serbia)
- Prof. Nadka Kostadinova, Faculty of Economics, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
- Prof. Nenad Taneski PhD, Military Academy “Mihailo Apostolski”, Skopje (Macedonia)
- Prof. Nevenka Tatkovic PhD, Juraj Dobrila University of Pula, Pula (Croatia)
- Prof. Natalija Kirejenko PhD, Faculty For economic and Business, Institute of Entrepreneurial Activity, Minsk (Belarus)
- Prof. Nikolay Georgiev PhD, “Todor Kableshev” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Nikolina Ognenska PhD, Faculty of Music, SEU - Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Nedzat Korajlic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Nishad M. Navaz PhD, Kingdom University (India)
- Prof. Oliver Iliev PhD, Faculty of Communication and IT, FON University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Oliver Dimitrijevic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof. Paul Sergius Koku, PhD, Florida State University, Florida (USA)
- Prof. Primoz Dolenc, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
- Prof. Predrag Trajkovic PhD, JMPNT, Vranje (Serbia)
- Prof. Petar Kolev PhD, “Todor Kableshev” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Pere Tumbas PhD, Faculty of Economics, University of Novi Sad, Subotica (Serbia)
- Prof. Rade Ratkovic PhD, Faculty of Business and Tourism, Budva (Montenegro)
- Prof. Rositsa Chobanova PhD, University of Telecommunications and Posts, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
- Prof. Rumen Stefanov PhD, Dean, Faculty of public health, Medical University of Plovdiv

(Bulgaria)

- Prof. Sasho Korunoski, Rector, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Sashko Plachkov PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Sreten Miladinovski, PhD, Dean, Faculty of Law, MIT University (Skopje)
- Prof. Snezhana Lazarevic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Stojan Ivanov Ivanov PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Snezana Stoilova, PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Stojna Ristevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Suzana Pavlovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Sandra Zivanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Shyqeri Kabashi, College “Biznesi”, Prishtina (Kosovo)
- Prof. Trayan Popkochev PhD, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Todor Krystevich, Vice Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Prof. Todorka Atanasova, Faculty of Economics, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
- Doc. Tatyana Sobolieva PhD, State Higher Education Establishment Vadiym Getman Kiyev National Economic University, Kiyev (Ukraine)
- Prof. Tzako Pantaleev PhD, NBUniversity, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Tosko Krstev PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Tihomir Domazet PhD, President of the Croatian Institute for Finance and Accounting, Zagreb (Croatia)
- Prof. Violeta Dimova PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Volodymyr Denysyuk, PhD, Dobrov Center for Scientific and Technological Potential and History studies at the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)
- Prof. Valentina Staneva PhD, “Todor Kableskov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Vladimir Lazarov PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Vasil Zecev PhD, College of tourism, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Venus Del Rosario PhD, Arab Open University (Philippines)
- Prof. Yuri Doroshenko PhD, Dean, Faculty of Economics and Management, Belgorod (Russian Federation)
- Prof. Zlatko Pejkov, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Zivota Radosavljevik PhD, Dean, Faculty FORCUP, Union University, Belgrade (Serbia)
- Prof. Zorka Jugovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)

EDITORIAL REVIEW BOARD

Each paper is reviewed by the editor and, if it is judged suitable for this publication, it is then sent to two referees for double blind peer review.

The editorial review board is consisted of 45 members, full professors in the fields 1) Natural and mathematical sciences, 2) Technical and technological sciences, 3) Medical sciences and Health, 4) Biotechnical sciences, 5) Social sciences, and 6) Humanities from all the Balkan countries and the region.

Contents

AN EFFECTIVE ANALYSIS AND EVALUATIONS ARE KEY TO USE EXISTING AND DEVELOPING NEW KNOWLEDGE.....	17
Miodrag S. Ivanovic.....	17
CONCEPT OF INTELLECTUAL CAPITAL OF INDUSTRIAL ENTERPRISE IN THE KNOWLEDGE ECONOMY	23
Dušan Cvetanović	23
Dragan Turanjanin	23
Slobodan Cvetanović	23
THE PROGRESS OF THE MACEDONIAN R&D&I SYSTEMS FROM THE EUROPEAN RESEARCH AREA PRIORITIES' PERSPECTIVE.....	31
Sasho Josimovski	31
Lidija Pulevska Ivanovska	31
CONCEPTUAL NATURE AND COMPONENT STRUCTURE OF THE EMPLOYER'S BRAND AS AN INNOVATIVE INSTRUMENT IN THE STRATEGIC MANAGEMENT OF HUMAN CAPITAL	39
Nedka Nikolova	39
ORGANIZATIONAL LEARNING AND HUMAN RESOURCES DEVELOPMENT	49
Daniela Karadakov.....	49
SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN BULGARIA	57
Venelin Terziev.....	57
Marin Georgiev.....	57
THE COMPETENCY APPROACH IN STRATEGIC MANAGEMENT OF HUMAN CAPITAL.....	75
Nedka Nikolova	75
INNOVATIVE MANAGEMENT CONCEPT AS POSSIBILITY FOR DEVELOPMENT OF TOURISM IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA	83
Marija Magdincheva-Shopova.....	83
Nikola Dimitrov	83
Dushko Josheski.....	83
Riste Elenov.....	83
Aneta Stojanovska-Stefanova	83
TOURISM IN KOSOVO AS AN OPPORTUNITY FOR ECONOMIC AND ENVIRONMENT DEVELOPMENT	89
Mustafë Kadriaj	89
Vehbi Ramaj	89
THE POWER OF KNOWLEDGE AND LEARNING	95
Dragana Jovanović Kuprešanin	95
Gabrijela Lilić	95
DEVELOPMENT OF NEW ECONOMY - DIGITAL ECONOMY	99
Marko Janković.....	99
Dejan Dimitrijević	99
Bratislav Joksimovic.....	99
ANALYSIS THE MARKET OF INTERNET PURCHASE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA ..	103
Marina Blazhekovikj Toshevski	103
Bardhyl Tushi.....	103

CAUSALITY BETWEEN PUBLIC REVENUES AND EXPENDITURES: COMPARATIVE ANALYSIS OF MACEDONIA AND ALBANIA.....	213
Liza Alili Sulejmani.....	213
Alit Ibraimi.....	213
ANALYSES OF THE TRADE RELATIONS BETWEEN THE REPUBLIC OF MACEDONIA AND GREECE	221
Emilija Miteva-Kacarski.....	221
Kostadinka Panova.....	221
Vlatko Paceskoski.....	221
THE NEW MODEL OF LOCAL ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE MUNICIPALITY OF TETOVO, A COMPARATIVE ANALYSIS BETWEEN TETOVO AND MARIBOR SLOVENIA	227
Jeton Mazllami.....	227
Izet Zeqiri.....	227
Brikend Aziri	227
CONTENT OF THE ACCOUNTING POLICIES OF BULGARIAN NON-PROFIT ASSOCIATIONS FROM USER'S POINT OF VIEW	235
Daniela Ventsislavova Georgieva.....	235
"CREATIVE" FINANCIAL REPORTING AND ITS CONSEQUENCES FOR THE INDIVIDUAL SUBJECTS.....	243
Gordana Stojmenović.....	243
Tatjana Mrvić.....	243
Miloš Pavlović	243
FINANCIAL INNOVATIONS AS A POSSIBLE SOURCE OF ECONOMIC INSTABILITY	253
Slobodan Cvetanović	253
Sretko Ribac.....	253
Dušan Cvetanović	253
THE IMPACT OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT ON ECONOMIC GROWTH: THE CASE STUDY OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA.....	261
Kostadinka Panova.....	261
Emilija Miteva-Kacarski.....	261
Vlatko Paceskoki	261
CREDIT RISK AND CREDIT RATING ANALYSIS PRIOR TO FINANCIAL SUPPORT AND INSURANCE OF EXPORT CREDITS APPROVAL	267
Nada Petrusheva.....	267
Nikola Popovski.....	267
KEY FACTORS LEADING TO HIGH MTPL INSURANCE CONCENTRATION IN ALBANIA AND SUGGESTIONS FOR CHANGE.....	273
Ervin Koçi.....	273
METHODS OF IDENTIFICATION OF SCOPE OF THE DAMAGE AND INDEMNIFICATION IN CREDIT INSURANCE	281
Nada Petrusheva.....	281
Aleksandar Nikoiovski.....	281
ASSESSMENT OF WEBSITES QUALTY OF THE MINISTRIES OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA	287
Kalina Trenevska Blagoeva	287
Marina Mijoska Belsoska	287

CONTENT OF THE ACCOUNTING POLICIES OF BULGARIAN NON-PROFIT ASSOCIATIONS FROM USER'S POINT OF VIEW**Daniela Ventsislavova Georgieva**International business school - Botevgrad, Bulgaria, e-mail: dgeorgieva@ibsedu.bg

Abstract: According to data published in the Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia, 1579 new associations and 370 foundations are registered in 2016 in Bulgaria. As a comparison in 2015 the newly registered associations are 1463, and the foundations - 306. Being active entities at the economic life of our country, not only the number of foundations and associations is increasing, but also the range of their business and non-profit activities are expanding. In this respect, non-profit organizations are involved in the political, economic, spiritual, cultural and social life of Bulgaria. Such an idea undoubtedly has a direct impact on the accountability of these activities. As an appendix to the financial statements, accounting policies provide information regarding the accounting methodology used for preparing the statements and hence are essential for the purposes of interpreting the data by the users. The accounting policies must ensure that the information they contain is cautious, reliable, neutral and impartial. Due to the possibility of certain conflicts of interest between the needs of different users, the data written inside the document is not as transparent and comprehensible as it should be. Based on that a main goal of the report is to present data analysis regarding the main content components of the document and their importance based on the user's point of view. The subject of the study is the content of the accounting policy of Bulgarian associations. The methodology used for the analysis is a survey conducted among target groups related to the activities of the associations. The data collection period covers the months July 2018 - August 2018. For the analysis of the data, the programs SPSS, ver. 16.0/2007, as well as Microsoft Office Excel 2013 are used. The results from the questionnaire are based on the methods of mathematical statistics. The study of statistical relations and dependencies is done on the basis of a Chi square - analysis (χ^2). Cramer's (V) coefficient is used to measure the strength between the nominal variables. The author's hypothesis is that users are not aware of the role, functions, and purposes of the accounting policies. In this respect the information they expect to find out in the document is irrelevant to the essence of the accounting policy. The results of the survey would help for better understanding of the accounting policy of associations, its structure and expected content components.

Keywords: accounting policy, content, elements, associations.

СЪДЪРЖАТЕЛНИ АСПЕКТИ НА СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА СДРУЖЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ ОТ ГЛЕДНА ТОЧКА НА ПОЛЗВАТЕЛИТЕ НА ДОКУМЕНТА**Даниела Венциславова Георгиева**Международно висше бизнес училище - Ботевград, България, e-mail: dgeorgieva@ibsedu.bg

Резюме: По данни, публикувани в Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia през 2016 г. в България са регистрирани 1579 нови сдружения и 370 фондации. В сравнителен аспект през 2015 г. новорегистрираните сдружения са 1463 бр., а фондациите - 306 бр. В качеството си на активни стопански субекти в икономическия живот на страната ни не само броят на фондациите и сдруженията се увеличава, но и обхвата на извършваните от тях стопански и нестопански дейности се разширява. В тази връзка неправителствените организации все по-активно участват в политическия, икономически, духовен, културен и обществен живот на България. Подобна идея несъмнено оказва пряко въздействие и върху отчетността на тези дейности. В качеството си на приложение към финансовите отчети счетоводната политика дава информация за използваната счетоводна методология при съставяне на отчетите, а от там е и основополагаща за целите на интерпретиране на данни от тях. Въпреки изискването, счетоводната политика да носи сигурност, че нейното съдържание е предпазливо, надеждно, неутрално и безпристрастно, тя не е максимално прозрачна и разбираема, поради възможността за наличие на определени конфликти на интереси между нуждите на различните информационни потребители. Като се основаваме на предходното

основна цел на разработката е да се представят вижданията на потребители на данни от счетоводната политика относно основните съдържателни аспекти по конкретни елементи на документа. Специално внимание е обърнато и на степента на тяхната важност за ползвателите им. *Обект на изследване* са съдържателните елементи на счетоводна политика на сдружения, а *предмет на анализ* е проведено авторово анкетно проучване сред целеви групи, имащи отношение към дейността на сдруженията в България. Периодът на анкетното събиране на данни обхваща месеците юли 2018 г. - август 2018 г. За анализа на данните са използвани програмите – SPSS, ver. 16.0/2007 г, както и Microsoft Office Excel 2013. Резултатите от обработката на анкетните карти са получени на базата на методите на математическата статистика. Изследването на статистически връзки и зависимости е направено на база Хи квадрат – анализ (χ^2), като за коефициент на контингенция е избран коефициентът на Крамер (V). Основна *авторова хипотеза* е, че ползвателите на счетоводната политика не са достатъчно запознати с нейната роля, функции и предназначение, поради което информацията, която те очакват да намерят в нея е нерелевантна на същността на документа. Резултатите от проучването биха спомогнали за по-доброто разбиране на счетоводната политика, нейната структура и очаквани съдържателни компоненти от страна на ползвателите ѝ. Предходното е от съществено значение при изграждане на подходящ модел на счетоводна политика за целите на сдруженията.

Ключови думи: Счетоводна политика, елементи, съдържание, сдружения.

1. УВОД

Документът, даващ цялостна представа за възприетото и прилагано от предприятието текущо и периодично счетоводство е счетоводната политика. Авторовото виждане за счетоводна политика е индивидуално определена за полезна от ръководството и прилагана от предприятието съвкупност от законодателно обосновани принципи, оценъчни бази, правила, конвенции и практики за целите на коректното текущо и периодично счетоводство на организацията, съобразени с вътрешните и външни фактори на околната среда и информационно - икономическите потребности на потребителите ѝ. Интерпретацията на елементите на счетоводната политика определят нейното съдържание [1]. В тази връзка може да се твърди, че визията на потребителите на документа оказва влияние при разработване на модел на счетоводна политика. Коректното разписване на отделните елементи може да повиши имиджа на организациите. Предходното е от значение най-вече за сдруженията, в качеството им на неправителствени организации с идеална цел. Според проведено през 2016 г. проучване относно гражданските нагласи към сектора само една трета от респондентите имат доверие в юридическите лица с нестопанска цел [2]. Може да се твърди, че подобно обществено недоверие към неправителствените организации засилва значението на достоверността на финансовите отчети и прозрачността на отчетените резултати от дейността им. За тази цел при разработване на модел на счетоводна политика и избор на значими за оповестяване елементи е подходящо да се обърне по-голямо внимание на очакванията за полезност на потребителите на данни в документа.

2. МЕТОДОЛОГИЯ И ОГРАНИЧЕНИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

С цел да се очертаят основните структурни и съдържателни елементи, които са носители на полезност за ползвателите на информация от счетоводната политика на дадено сдружение е направено анкетно проучване. То е осъществено по метода на стандартизираното допитване. Използвана е анкетна карта, съставена от автора. Анкетната карта се състои от общо 17 въпроса, които могат да се разделят в три основни групи. Първата група съдържа 5 въпроса, целящи определянето на професионалния и социално-демографския профил на респондентите. Втората група обхваща 4 въпроса със структуриран отговор, насочени към определяне мнението на респондентите относно предназначението и ролята на счетоводната политика. Третата група въпроси са със структуриран и отворен отговор, като за част от тях са използвани номинални и ординални измерителни скали. Те целят определяне на данните, които респондентите очакват да намерят в счетоводната политика на сдружение, както и степента на тяхната полезност. Събирането на данни обхваща месеците юли 2018 г. - август 2018 г. Основните целеви групи на анкетното проучване са: вътрешни потребители в лицето на служители и работници с управленски, счетоводни, административни и неадминистративни функции в дадено сдружение; вътрешни потребители, които са членове и доброволци към сдружение; външни потребители – дарители и лица, които проявяват интерес към дейността на сдружение, но нямат никакви правоотношения с него. В проучването са взели участие общо 46 респондента,

като подборът е направен на случаен принцип по метода на отзовалите се от очертаните целеви групи. Малкият брой на респондентите е предпоставка да се твърди, че проучването няма представителен характер. Въпреки това събраните данни могат да послужат при разработване на модел на счетоводна политика, базиран не само на законодателните изисквания, но и на очакванията на потребителите за полезност на информацията в нея. С оглед гарантиране на достоверността на отговорите проведените анкети са онлайн¹⁹⁷, индивидуални и анонимни. За анализа на данните са използвани програмите – SPSS, ver. 16.0/2007 г, както и Microsoft Office Excel 2013. Резултатите от обработката на анкетните карти са получени на базата на методите на математическата статистика. Изследването на статистически връзки и зависимости е направено на база Хи квадрат – анализ (χ^2), като за коефициент на контингенция е избран коефициентът на Крамер (V).

3. АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

В социално-демографски аспект най-голям е дялът на респондентите, попадащи във възрастовата група между 41 и 50 години (50%). Попълните анкетните карти са изцяло жители на столицата. От гледна точка на притежаваната от анкетираните лица образователна степен данните са показателни за това, че около 94% от отзовалите се имат висше образование (докторска, магистърска или бакалавърска степен). Половината от респондентите полагат безвъзмезден, безвъзмезден труд или имат интерес спрямо дейността на сдружения в общественополезна дейност, докато останалата половина – в сдружения в частна полза. При идентифициране на типа потребител на данни от счетоводната политика бе установено следното:

- близо 22% от респондентите са учредители или съчредители на сдружение;
- около 35% са счетоводители на сдружение;
- близо 9% от анкетираните са наети от сдружение като неадминистративен персонал, неизискващ специална квалификация по НКПД 2011 (национална класификация на професиите и длъжностите);
- членове на сдружение са близо 13% от респондентите;
- около 15% от участващите в проучването лица са граждани, които проявяват интерес към дейността на сдружение, но нямат трудови или други правоотношения с него;
- около 6% са лица, дарители за осъществяване на идеални цели на сдружения.

От предходно посочените данни може да се направи заключение, че в по-голямата си част респондентите притежават необходимия житейски опит, както и високо образование, за да могат коректно да оценят полезността на счетоводната политика за целите на заеманата от тях длъжност и информационни потребности. Прави впечатление, че най-голям е броят на учредителите и счетоводителите, участващи в анкетното проучване, които не използват счетоводната политика на неправителствената организация (81% от всички анкетираните, които не използват документа). В допълнение всички лица, които посочват, че проявяват интерес към дейността на сдружение, но нямат трудово правни или дарителски отношения с него, не са запознати дали организацията има разработена счетоводна политика. Между типа на потребител на информация от счетоводната политика и поводът за нейното използване има средна статистически значима връзка (Cramer's V: 0.693, $p < 0.05$). Въпреки това двете условия за приложение на Хи квадрат – анализа (χ^2) не са изпълнени. Основна причина за това може да се търси в малкия брой на извадката. Предходното подсказва, че следва да се отнасяме резервирано към получените резултати от анализа.

Независимо от високия процент респонденти (близо 98%) според които счетоводната политика е важна при интерпретиране на финансовите отчети на сдруженията, повече от половината не смятат, че документа следва да има публичен характер. Близо 54% от тях са представители на счетоводната професия, а около 42% - са учредители на сдружения. От своя страна членовете на сдружения и гражданите, проявяващи интерес към дейността на организации с нестопанска цел, смятат за необходимо счетоводната политика да има публичен характер. Данните от анкетното проучване сочат силна статистическа връзка между типа респондент и вижданията за публичност на счетоводната политика (Cramer's V: 0.850, $p < 0.05$). Въпреки, че едно от условията за приложение на метода е изпълнено, отново не можем да сме напълно сигурни в крайния извод, че има зависимост между двете величини. Липсата на публичност на счетоводната политика или съществена информация от нея може да се тълкува като причина за грешки при интерпретация на

¹⁹⁷ Анкетата е достъпна на интернет адрес:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeL7iUagJ5HdAuOOhWW7pze2kZtzoI_r5jHQpNT-YA-tu63g/viewform

данните от финансовите отчети. Наличието на предходната хипотеза е предпоставка да се запитаме защо по-голямата част от респондентите, които не смятат за необходимо счетоводната политика на сдруженията да се оповестява са представители на мениджърския и счетоводен персонал? Може да се посочи, че в случая от значение е наличието на две основни предпоставки.

Първата е визията на респондентите за крайния потребител на счетоводната политика. От гледна точка на крайния ползвател на данни от документа прави впечатление, че въпреки отчетения голям брой на счетоводители, които не използват счетоводната политика на сдруженията, близо 44% от тях посочват, че тя е приоритетно насочен към счетоводния персонал на организацията. Идеята, че счетоводната политика се изготвя за целите на счетоводителите се поддържа не само от голяма част от счетоводителите респонденти, но и от 52% от всички анкетираните лица. Възможно е респондентите приоритетно да вменияват на счетоводителите ролята на съставители на документа и от тази гледна точка да ги възприемат и като крайни потребители на данните от вътрешния нормативен акт. Около 35% от анкетираните лица смятат, че счетоводната политика е предназначена за представителите на държавните органи и институции. Най-малък е процентът на респондентите, които са на мнение, че персоналът (6.5%) и мениджърският апарат (6.5%) на сдружението са основни крайни потребители на данни от документа. Нито един от анкетираните не посочва дарителите, кредиторите и обществото като цяло в качеството им на потенциални ползватели. Предходното може да се обясни и с неизползването на счетоводна политика от участващите в анкетното проучване - дарители и граждани, проявяващи интерес към неправителствения сектор. Наличието на средна статистическа връзка между типа респондент и крайния потребител, за когото е предназначена счетоводната политика (Cramer's V: 0.629, $p < 0.05$) също не следва да се приеме за напълно релевантна. Въпреки това посочените данни могат да се интерпретират като фактор, оказващ причинно-следствен ефект респондентите, които изготвят (счетоводителите) и утвърждават (управленския персонал) счетоводната политика, да не отчетат необходимост документа да се оповести сред обществото.

Освен потребителите на данни от документа обект на анализ е и самата информация, която се разписва и оповестява. В случая става въпрос за това какъв тип информация се съдържа в счетоводната политика и каква е степента на нейната полезност за потребителите. Предходното може да се интерпретира и като втори фактор, оказващ влияние върху мнението на счетоводителите и мениджмънта счетоводната политика да няма публичен характер. Анализът на данните от анкетното проучване е показателен за това, че близо 57% от респондентите очакват да намерят в счетоводната политика информация относно ефективността от нестопанската дейност на сдружението. За около 44% данни за използваните от неправителствената организация дарения, а за близо 28% - информация за получените дарения следва да намерят проявление в документа. Около 20% от взелите участие в проучването посочват, че данни относно рентабилността на приходи от продажби, свързани със стопанската дейност на организацията следва да се разпише в счетоводната политика. За 13% очакванията са да намерят информация относно дългосрочната стратегия на сдружението. Еквивалентен е и процентът на респондентите (13%), които посочват методологията на счетоводството сред информацията, която представлява интерес за тях¹⁹⁸. От обобщените анализи може да се направи заключение, че търсената от анкетираните лица информация е приоритетно насочена към данни, които по същество се съдържат в доклада за дейността на организацията, но не отговарят на същността и ролята на счетоводната политика. Самата методология на счетоводството, което е и основният съдържателен компонент на счетоводната политика представлява най-слаб интерес за анкетираните. Можем да обясним предходното с възможността анкетираните лица да не са изцяло наясно със същността и съдържанието на документа.

На база предложени в теорията модели на счетоводна политика [3; 4; 5; 6; 7] анкетното проучване, в частта си полезност на оповестената в документа информация за респондентите, е структурирано в следните елементи: обща информация; нетекущи (дълготрайни) активи; амортизационна политика; приходи и разходи; финансираня: финансови отчети и финансов резултат от дейността.

От гледна точка на общото представяне на организацията близо 78% от респондентите посочват за приоритетна информация, свързана с характера на осъществяваната от сдружението дейност. Правният статут на юридическото лице е посочен от 70% от анкетираните, а за 69% основните принципи и изисквания

¹⁹⁸ Поради причината, че във въпросът е дадена възможност за повече от един отговор, то сумата не е равна на 100%.

за осъществяване на текущата и периодична счетоводна отчетност е информация с приоритетно значение, която да се разпише в счетоводната политика на неправителствената организация. Сведения, относно идеалните цели и задачи, въз основа на които юридическото лице с нестопанска цел е учредено (посочено от 65%) и възприетата форма на счетоводна отчетност (посочено от 57%) е информация, която респондентите също отчитат за приоритетна. С най-слаб интерес са данни, свързани със степента на автоматизиране на отчетния процес (смятано за приоритетно от 26% от анкетираните) и създадените и използвани документи в документооборота на сдружението (посочено за приоритетна информация от близо 20% от респондентите). Следва да се посочи, че за 26% от анкетираните степента на автоматизиране на отчетния процес е информация, която е без значение за целите на счетоводната политика. Без значение за около 7% са основните принципи и изисквания за осъществяване на текущата и периодична счетоводна отчетност в сдружението. Последните данни са посочени от лица, които попадат в обхвата на дарителите и гражданите, проявяващи интерес към сдруженията в България.

Относно нетекущите (дълготрайни) активи, като елемент на счетоводната политика, близо 72% от анкетираните лица посочват за данни с приоритетен характер възприетият стойностен праг на същественост, под който тези активи, независимо че са дълготрайни, се отчитат като текущ разход при придобиването им. За 67% с приоритетно значение е възприетият подход при определяне на първоначалната оценка на активите и възприетия подход за отчитане временното изваждане от употреба на нетекущите ресурси. Според 65% приоритен е възприетият метод за последваща оценка на разглеждания вид активи след първоначалното им признаване. Данни с основен характер в счетоводната политика за близо 59% от респондентите е възприетият подход за класифициране на последващите разходи, а за близо 46% - прилаганият подход за класификация на активите като текущи. Прави впечатление, че за близо 67% от дарителите и 14% от гражданите, участващи в проучването предходните данни нямат никакво значение. Счетоводният персонал, участващ в проучването отчита очертаните данни относно нетекущите активи в качеството им на информация с приоритетна до висока степен на значение.

Може да се твърди, че срокът на годност на амортизируемите активи е възприет като най-важната информация за разписване и оповестяване в амортизационната политика на сдруженията според близо 78% от анкетираните лица. Прилаганият метод за счетоводна амортизация по група сходни амортизируеми активи има приоритетно значение за близо 77% от респондентите, докато според 74% това са данните за остатъчната стойност на амортизируемите активи. За приблизително 70% от анкетираните от основно значение е моментът, от който започва да се начислява амортизация. Отново за близо 67% от дарителите и 14% от гражданите, участващи в проучването предходните данни нямат никакво значение. За 30% от учредителите и съучредителите на сдружение, които са попълнили анкетната карта, класификацията на нетекущите активи като амортизируеми, остатъчната стойност на амортизируемите активи и възприетият метод на амортизация са отчетени като данни със средна степен на значение. За близо 13% от счетоводителите със средна степен на значение е срокът на годност на амортизируемите активи.

Безвъзмездните средства са основополагащ елемент при определяне на финансовия резултат на сдруженията и съответно компонент, посочен за важен от страна на анкетираните лица. От гледна точка на информацията, която има приоритетно значение за тях е методиката за счетоводно отчитане на даренията по вид (отчетено от близо 76% от респондентите). Тези данни са посочени за информация с приоритетна и висока степен на важност от всички счетоводители и представители на неадминистративния персонал, изискващ специална квалификация, както и от 60% от учредителите, участващи в проучването. За приблизително 67% от дарителите данни с подобен характер са без значение. Прави впечатление, че размерът на получените дарения през периода е информация, посочена като основна за приблизително 74% от респондентите. В допълнение за близо 72% от анкетираните системата от мерки, целяща мотивиране на даренията е също приоритетна информация. Възприетият подход за класифициране на даренията е посочен като важен от близо 72% от анкетираните, включително от всички счетоводители. За близо 67% от дарителите и приблизително 14% от гражданите, проявяващи интерес към дейностите на сдружения обаче подобна информация е без значение. За 30% от учредителите класификацията на даренията има средна степен на значение. Спецификата при отчитане на амортизацията за придобити под условие на дарение амортизируеми активи е информация с приоритетен характер за около 48% от анкетираните лица. Отново за близо 67% от дарителите и приблизително 14% от гражданите, проявяващи интерес към дейностите на сдружения обаче подобна информация няма значение. Най-слаб е интересът спрямо въведените в

индивидуалния сметкоплан на сдружения групи от сметки и сметки за счетоводно отчитане на финансираната (приоритетно за близо 28% и без значение за около 20% от респондентите).

Анализът на данните от анкетните проучвания сочат, че според респондентите (около 94%) разграничаването на приходите и разходите от стопанска и нестопанска дейност на сдруженията е основен съдържателен елемент с приоритетно значение в счетоводната политика. Само за 30% от учредителите подобни данни имат средна степен на важност. Методологията за признаване и отчитане на неразпределяемите приходи и разходи е определена за информация с приоритетно значение за близо 70% от респондентите. Прави впечатление, че близо 67% от дарителите и 71% от гражданите посочват данните относно отчитането на неразпределяеми приходи и разходи за информация, която приоритетно следва да се разпише в счетоводната политика. За близо 9% от респондентите подобна информация обаче не е от значение. Въведените в индивидуалния сметкоплан на организацията групи и сметки за целите на счетоводството на приходите и разходите е като цяло информация със средна степен на значение (за около 31%) и дори без значение (за близо 20% от респондентите). Лицата, проявяващи интерес към дейностите на сдружения са основните респонденти, които отчитат приоритетна степен на важност на предходно посоченото съдържание на счетоводната политика.

За целите на периодичната счетоводна отчетност около 80% от анкетиранията лица посочват за приоритетно полезна информация относно отчетения финансов резултат, групиран по дейности, а за около 72% - това са данни за икономическия анализ и текущ контрол върху дейността на сдруженията. Следва да се отбележи, че подобна информация трудно би се окачила като част от методологията на счетоводната отчетност, а по-скоро попада в обхвата на финансов анализ. От гледна точка на методологията на изготвяне на финансов отчет 50% от респондентите смятат подобни данни за приоритетни, за около 37% тя е с висока степен на значение, а за приблизително 13% е със средно значение. Посочилите средна степен на значение са представители на групите на дарителите, учредителите и гражданите, проявяващи интерес към дейността на сдружения. С приоритетна и висока степен на важност се оценява изготвянето на финансовите отчети от счетоводителите, членовете и неадминистративния персонал, изискващ специална квалификация.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение може да се посочи, че анализът на отговорите относно предходните съдържателни компоненти на счетоводната политика дават основание да се твърди, че участващите в проучването лица не са напълно запознати със същността, ролята и данните, подлежащи на разписване в документа. Това може да се разглежда като причина методологията на счетоводството да не се възприема като основоположна при изграждане на модел на счетоводна политика на сдружение, а по-скоро очакваната за оповестяване информация да е насочена към ефективността и резултатите от дейността на неправителствената организация. Подобни данни обаче са обект на оповестяване в други документи и приложения към финансовите отчети на юридическите лица с нестопанска цел. В допълнение по-голямата част от респондентите дарители и обществото като цяло отчитат голяма част от данните, обект на оповестяване в счетоводната политика, за такива със средна до никаква степен на полезност и значение. Те насочват вниманието си към икономическите анализи, резултатността и начина на използване на ресурсите на сдружението. Както беше посочено данни с подобен характер обаче не следва да се възприемат като структурен и съдържателен компонент на счетоводната политика. Наличието на предходното отбстоятелство обаче е предпоставка да се предположи, че очакванията на потребителите на данни от документа са фактор с негативно влияние върху съставителя на счетоводната политика. Пренебрегването на базите, принципите и правилата на счетоводството от страна на външните ползватели на счетоводната политика може да доведе до тяхното пренебрегване от страна на счетоводителите, а от там и на управленския апарат. В резултат разработването на счетоводна политика е формално изпълнение на законодателното изискване, подчинено на подхода на копиране на методологията на счетоводството от друго сдружение. Този подход се мултиплицира сред организациите на регионално и национално равнище. Публикуването на еднотипни счетоводни политики обаче намалява тяхната полезност и може да се възприеме като предпоставка за липса на интерес от страна на външните потребители на информацията в тях. Това дори може да доведе до бъдещото отпадане на документа като елемент от финансовите отчети на организациите. Посоченото до тук ни дава основание да твърдим, че неразбирането на полезността на счетоводната политика е причина за нейното подценяване.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Станева, В., Съдържателни аспекти по прилагането на промени в счетоводната политика и счетоводните приблизителни оценки в предприятията от нефинансовия сектор, Икономиката на България и Европейския съюз: наука и бизнес, София: ИК УНСС, с. 249, 2017.
- [2] The 2016 CSO Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia, United States Agency for International Development, Bureau for Europe and Eurasia, Office of Democracy, Governance and Social Transition, p.70, 2016.
- [3] Панчева, Ст., Насоки за разработването на модел на счетоводна политика на читалищата в страната, Working Paper. Научен електронен архив на НБУ, София, публикувано на интернет адрес <http://eprints.nbu.bg/832>, последно посещение на 17.07.2018 г. с. 19-20, 2011.
- [4] Мерзчиев, В., Счетоводна политика на банките, Свищов: АИ - "Ценов", с. 40-42, 2004.
- [5] Аверкович, Ек., Счетоводна политика на нефинансовите предприятия, Фабер, с. 256-159, 2012.
- [6] Миланова, Е., Н. Орешаров, Счетоводна политика и финансови отчети на предприятието. София: ИК-УНСС, с. 100-102, 2012.
- [7] Башва, С., Е. Миланова, Б. Йонкова, Д. Петрова, Р. Пожаревска, Основи на счетоводството, София: ИК-УНСС, с. 671-677, 2013.